

Nr 31.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 13 april 1940 (nr 215) om utrymningshjälp.

Genom en den 8 april 1953 dagtecknad proposition, nr 208, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Förordning

angående ändring i förordningen den 13 april 1940 (nr 215) om utrymningshjälp.

Härigenom förordnas, att 1, 5, 9, 10, 24, 26 och 27 §§ förordningen den 13 april 1940 om utrymningshjälp¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse:)

1 §.

Då *luftskydds*sort eller annat område utrymmes i anledning av krig eller krigsfara, må genom statens försorg utrymningshjälp beredas i enlighet med bestämmelserna i denna förordning.

Utrymningshjälp utgår — — — — — för återflyttning.

Utrymningshjälp skall — — — — — av fattigvårdssamhälle.

5 §.

Naturahjälp meddelas genom att hjälptagaren kostnadsfritt eller till nedsatt kostnad erhåller *resa* till eller från inkvarteringskommunen eller i nämnda kommun *förplägnad*, *inkvartering* eller *sjukvård*.

(Föreslagen lydelse:)

1 §.

Då område utrymmes i anledning av krig eller krigsfara, må genom statens försorg utrymningshjälp beredas i enlighet med bestämmelserna i denna förordning.

5 §.

Naturahjälp meddelas genom att hjälptagaren kostnadsfritt eller till nedsatt kostnad erhåller *resa* till eller från inkvarteringskommun eller i nämnda kommun *förplägnad*, *inkvartering* eller *sjukvård* eller, där så av särskild anledning finnes påkallat, *personlig utrustning*.

¹ Senaste lydelse av 10 §, se 1942: 523, och av 24 §, se 1941: 108.

(Nuvarande lydelse:)

9 §.

Underhållsbidrag, som ej utgår jämsides med förplägnad in natura, må för dag högst utgöra för ensam person, som fyllt sexton år, och för person, som förestår hushåll, *en krona 75 öre* samt för annan person, som fyllt sexton år, *en krona* och eljest *70 öre*. Bidraget fastställles särskilt för varje person.

Åtnjutes förplägnad in natura, må underhållsbidrag utgå allenast till person, som fyllt sexton år, samt för dag utgöra högst *50 öre* eller, om han har att draga försorg om barn, högst nämnda belopp, ökat med *25 öre* för varje barn.

10 §.

Hyresbidrag utgår för gäldande av kostnaden för nödig bostad i in-kvarteringskommunen. Bidraget må högst utgöra för ensam person, som fyllt sexton år, och för person, som förestår hushåll, *60 öre* för dag samt för annan person *30 öre* för dag. Bidrag till medlemmar i gemensamt hushåll fastställles för hushållet i dess helhet. Minskas antalet hushållsmedlemmar, må det oaktat bidraget under skälig tid utgå med oförändrat belopp.

24 §.

Ersättningen för utrymningshjälp till barn tillhörande utrymd skolklass utgår med *70 öre* för dag. Beloppet erlägges månadsvis i efterskott. Kan den underhållsskyldige icke fullgöra sin betalningsskyldighet, må den i 31 § angivna nämnden på ansökan helt eller delvis meddela

(Föreslagen lydelse:)

9 §.

Underhållsbidrag, som ej utgår jämsides med förplägnad in natura, må för dag högst utgöra för ensam person, som fyllt sexton år, och för person, som förestår hushåll, *fem kronor* samt för annan person, som fyllt sexton år, *tre kronor* och eljest *två kronor*. Bidraget fastställles särskilt för varje person.

Åtnjutes förplägnad in natura, må underhållsbidrag utgå allenast till person, som fyllt sexton år, samt för dag utgöra högst *en krona* eller, om han har att draga försorg om barn, högst nämnda belopp, ökat med *50 öre* för varje barn.

10 §.

Hyresbidrag utgår för gäldande av kostnaden för nödig bostad i in-kvarteringskommunen. Bidraget må högst utgöra för ensam person, som fyllt sexton år, och för person, som förestår hushåll, *en krona* för dag samt för annan person *50 öre* för dag. Bidrag till medlemmar i gemensamt hushåll fastställles för hushållet i dess helhet. Minskas antalet hushållsmedlemmar, må det oaktat bidraget under skälig tid utgå med oförändrat belopp.

24 §.

Ersättningen för utrymningshjälp till barn tillhörande utrymd skolklass utgår med *två kronor* för dag. Beloppet erlägges månadsvis i efterskott. Kan den underhållsskyldige icke fullgöra sin betalningsskyldighet, må den i 31 § angivna nämnden på ansökan helt eller delvis meddela

(Nuvarande lydelse:)

honom befrielse därifrån; vid prövning av sådan ansökan skall vad i 23 § tredje stycket stadgas äga motsvarande tillämpning. I fråga om barn, för vilket i händelse utrymning ej ägt rum barnbidrag eller bidragsförskott skolat utgå, skall sådan befrielse utan särskild ansökan meddelas den underhållningsskyldige, dock att beträffande barn, för vilket bidragsförskott skolat utgå, vad nu sagts ej gäller barnets fader eller, där barnet adopterats av makar, mannen.

26 §.

För naturahjälp — — — — —

Ej heller föreligger ersättningskyldighet för sådan utrymningshjälp, som avses i 16 § *andra stycket*.

27 §.

Ersättning för förplägnad samt för därutöver möjligen utgående underhållsbidrag må sammanlagt ej bestämmas till högre belopp än som, därest dylik naturahjälp ej erhållits, skulle kunna hava utgått till hjälptagaren i underhållsbidrag. För inkvartering in natura må ej fastställas högre ersättning än som skulle kunna hava utgått i hyresbidrag jämlikt 10 § *första stycket*.

(Föreslagen lydelse:)

honom befrielse därifrån; vid prövning av sådan ansökan skall vad i 23 § tredje stycket stadgas äga motsvarande tillämpning. I fråga om barn, för vilket i händelse utrymning ej ägt rum barnbidrag eller bidragsförskott skolat utgå, skall sådan befrielse utan särskild ansökan meddelas den underhållningsskyldige, dock att beträffande barn, för vilket bidragsförskott skolat utgå, vad nu sagts ej gäller barnets fader eller, där barnet adopterats av makar, mannen.

26 §.

ej ersättningskyldighet.

Ej heller föreligger ersättningskyldighet för sådan utrymningshjälp, som avses i 16 §.

27 §.

Ersättning för förplägnad samt för därutöver möjligen utgående underhållsbidrag må sammanlagt ej bestämmas till högre belopp än som, därest dylik naturahjälp ej erhållits, skulle kunna hava utgått till hjälptagaren i underhållsbidrag. För inkvartering in natura må ej fastställas högre ersättning än som skulle kunna hava utgått i hyresbidrag jämlikt 10 §.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1953.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda förslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas nedan, hänvisa till propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås att i förordningen om utrymningshjälp maximibeloppen för underhållsbidrag och hyresbidrag skall höjas samt att bland formerna för naturahjälp skall för visst fall upptagas även personlig utrustning.

Gällande bestämmelser.

Bestämmelser om särskilda statliga bidrag till dem, som i anledning av krig eller krigsfara ålagts eller blivit uppmanade att lämna sin bostadsort, finnes i *förordningen den 13 april 1940 om utrymningshjälp*.

1 § förordningen om utrymningshjälp innehåller till en början den grundläggande bestämmelsen, att då område utrymmes med anledning av krig eller krigsfara, må genom statens försorg utrymningshjälp beredas i enlighet med bestämmelserna i förordningen. Sådan hjälp utgår antingen in natura (naturahjälp) eller kontant (kontanthjälp) och får avse den tid utrymningen varar ävensom den tid, som efter utrymningsens upphörande skäligen åtgår för återflyttning.

Naturahjälp meddelas genom att hjälptagaren kostnadsfritt eller till nedsatt kostnad får resa, förplägnad, inkvartering eller sjukvård (5 §). Kontanthjälp utgöres av resebidrag, underhållsbidrag, hyresbidrag och sjukbidrag (7 §).

Utrymningshjälpen utgår under de första fjorton dagarna utan behovsprövning. I övrigt förutsättes i princip en sådan prövning (4 §). Denna handhaves av en kommunal nämnd, civilförsvarsnämnden (15 §). Den som mottagit utrymningshjälp kan under vissa förutsättningar bli ålagd skyldighet att ersätta statsverket vad han mottagit (23—34 §§).

Kungl. Maj:t äger enligt 40 § andra stycket förordna att utrymningshjälp skall utgå och bestämmelserna om sådan hjälp helt eller delvis vara tillämpliga i andra fall än förut i förordningen är sagt.

Civilförsvarsstyrelsens förslag.

Då särskilt kontantbidragen enligt förordningen om utrymningshjälp framstått såsom otillräckliga och även vissa andra brister ansetts vidlåda förordningen har civilförsvarsstyrelsen efter uppdrag av Kungl. Maj:t i skriftelse den 10 november 1952 framlagt förslag till vissa ändringar i förordningen. Civilförsvarsstyrelsens utredning har bedrivits i samråd med en inom socialdepartementet pågående utredning om ändrade bestämmelser angående socialvården i krig.

Civilförsvarsstyrelsen framhåller, att den vid sitt ställningstagande till ifrågakvarande problem utgår från den förutsättningen att hela frågekomplexet om socialvården i krig inom överskådlig tid upptas till prövning.

samt att den anbefallda översynen av utrymningshjälpsförordningens bestämmelser till följd härav närmast avser ett provisorium för att bota de mera påtagliga brister, som nu vidlåder författningen.

För innehållet i civilförsvarsstyrelsens förslag samt remissyttrandena däröver redogöres i propositionen s. 8—22, vartill här må hänvisas.

Departementschefen.

Föredragande departementschefen, statsrådet Hedlund, framhåller, att det föreliggande förslaget syftar till att provisoriskt genomföra vissa förbättringar, med vilka icke bör anstå till dess frågan om hjälp åt evakuerade och därmed jämställda prövas i ett större sammanhang. Hela frågekomplexet om socialvården i krig överväges för närvarande inom socialdepartementet. Ändringarna bör därför nu inskränkas till vad som oundgängligen erfordras. Sålunda bör nu gällande regler om kretsen av dem, som äger erhålla utrymningshjälp, och om det administrativa handhavandet av utrymningshjälpen — beträffande vilka regler ändringsförslag väckts — icke ändras innan översynen slutförts.

Beträffande de enligt förordningen utgående bidragen anför departementschefen bl. a. följande.

Utrymningsförordningens bestämmelser rörande de belopp, med vilka kontanthjälp i form av underhålls- och hyresbidrag högst får utgå, har icke ändrats sedan förordningens tillkomst år 1940. Det är uppenbart att dessa belopp numera är för låga. De i 9 § första stycket av förordningen stadgade maximibeloppen för underhållsbidrag, som ej utgår jämsides med förplägnad in natura, är för ensam person som fyllt 16 år och för person som förestår hushåll 1 krona 75 öre per dag, för annan person som fyllt 16 år 1 krona per dag och eljest 70 öre per dag. Dessa belopp överensstämde år 1940 med maximibeloppen i lägsta ortsgrupp för familjepening enligt då gällande krigsfamiljebidragsförordning. Numera är beloppen för familjepeningen avsevärt höjda och uppgår enligt 1946 års familjebidragsförordning i dess lydelse efter en innevarande år vidtagen ändring till ungefär tre gånger storleken år 1940. Sålunda utgår familjepening (som numera icke är dyrortsgraderad) 1) för hustru, frånskild hustru och — om värnpliktig icke sammanlever med hustru eller hustrun är arbetsoförmögen — annan familjemedlem, som förestår hemmet åt värnpliktig med hemmanvarande familjemedlem under 16 år, med högst 5 kronor, 2) för annan familjemedlem över 16 år än som avses under 1) med högst 3 kronor och 3) för annan familjemedlem under 16 år än som avses under 1) med högst 2 kronor, allt räknat per dag.

Jag delar den mening, som vederbörande departementschef gav uttryck åt vid tillkomsten av utrymningsförordningen, nämligen att kontanta underhållsbidrag enligt denna förordning till storleken bör överensstämma.

med familjepeningen. — — — Jag vill därför föreslå, att 9 § första stycket ändras på det sätt, att i stället för de där angivna beloppen insättes belopp, som motsvarar dem med vilka familjepeningen högst kan utgå. Ändringen innebär alltså, att underhållsbidrag som ej utgår jämsides med förplägnad in natura, må för dag högst utgöra för ensam person, som fyllt 16 år, och för person, som förestår hushåll, fem kronor samt för annan person, som fyllt 16 år, tre kronor och eljest två kronor. — Den nu förordade ändringen föranleder ändring av 24 § förordningen i fråga om beloppet av ersättningsskyldigheten för utrymningshjälp till barn tillhörande utrymd skolklass. För närvarande utgör ersättningsskyldigheten 70 öre per dag. Beloppet torde böra höjas i samma proportion som beloppen i 9 § första stycket eller alltså till två kronor.

Beträffande underhållsbidrag, som åtnjutes jämte förplägnad in natura, har civilförvarsstyrelsen föreslagit en fördubbling av de i förordningen f. n. angivna maximibeloppen. I några remissyttranden har förordats en kraftigare höjning med hänsyn till att underhållsbidrag, som ej kombineras med förplägnad, nu höjes till inemot det tredubbla. Då emellertid höjningen av sistnämnda bidrag — liksom företagna höjningar av familjepeningens belopp — främst motiveras av stegrade livsmedelskostnader, anser jag att ökningen icke bör vara lika stor i det nu avsedda fallet. Härutinnan ansluter jag mig till vad statskontoret anfört i sitt yttrande och förordar alltså att höjning sker till de av civilförvarsstyrelsen föreslagna beloppen.

I fråga om maximibeloppen för hyresbidrag har civilförvarsstyrelsen också föreslagit en höjning, nämligen från 60 respektive 30 öre till en krona respektive 50 öre per dag. Förslaget, som godtagits av så gott som alla remissinstanser, torde få anses lämpligt, och jag förordar därför det samma.

Civilförvarsstyrelsen har föreslagit, att bland formerna för naturahjälp vid utrymning skall upptagas även personlig utrustning. Såsom styrelsen anfört torde anledningen till att förordningen icke upptager denna hjälpform vara, att man vid förordningens tillkomst år 1940 räknade med att de evakuerade i allmänhet skulle ha tid och tillfälle att själva ombesörja sin utrustning och att hjälp på frivillighetens väg även skulle kunna påräknas. Jag vill emellertid även framhålla, att underhållsbidragen enligt förordningen avser att tillgodose de nödvändigaste behoven även av kläder, rengöringsmedel o. d.

Det är självklart att vid utrymning, liksom då utbombade personer flyttar från sina hem, det kan bli nödvändigt att det allmänna bispringer de bortflyttande med sådan personlig utrustning som omedelbart erfordras men som saknas och vartill underhållsbidragen ej förslår. I ett sådant läge måste naturligtvis alla ansträngningar göras för att bereda hjälp åt nödställda. Jag vill därför förordar att förordningen ändras så, att den bereder

möjlighet att lämna naturahjälp i form av personlig utrustning. Då det emellertid i första hand bör ankomma på de flyttande själva att sörja för sin utrustning anser jag det lämpligt att som förutsättning för att denna hjälp lämnas enligt förordningen uppställas att så av särskild anledning skall vara påkallat. Vid det slutliga ställningstagandet till frågan om socialhjälpen under krig får närmare prövas i vad mån det allmänna kan behöva åläggas längre gående förpliktelser i detta hänseende. Självfallet kan det ofta komma ifråga att reducera kontanthjälpen, om naturahjälp utgår i form av personlig utrustning.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda förslaget och får därför hemställa,
att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 8 maj 1953.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Norman, Sten, Nils Elowsson, Sunne, Nerman, fru Svenson, herrar Ahlberg och Nils Theodor Larsson;

från a n d r a kammaren: herrar Hagård, Lundberg, Carlsson i Bakeröd, Odhe, Rimmerfors, Johansson i Södertälje, Fredriksson och Königson.
